

СУТНІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

SUBSTANCE AND EFFICIENCY OF PUBLIC PROCUREMENT IN UKRAINE

У статті розкрито економічну сутність публічних закупівель. Приділено увагу законодавчій базі здійснення публічних закупівель у країнах Європейського Союзу та гармонізації законодавства України з європейськими стандартами. Визначено основні етапи адаптації законодавства України до правил Європейського Союзу. Доведено, що гарантією ефективного здійснення публічних закупівель є дотримання принципів. Проаналізовано здійснення публічних закупівель в Україні залежно від кількості процедур закупівель і встановлено позитивну динаміку їх зростання. Досліджено стан функціонування сфери публічних закупівель через показники типів та видів процедур закупівель. Указано, що для забезпечення ефективності закупівель, поліпшення бізнес-клімату у підприємствах та боротьби з корупцією запроваджено електронну систему ProZorro. Виявлено, що процес публічних закупівель щорічно вдосконалюється, стає більш прозорим і доступним для користувача.

Ключові слова: публічні закупівлі, принципи закупівель, електронні закупівлі, торги, система ProZorro.

В статті раскрыта экономическая сущность публичных закупок. Уделено внимание законодательной базе осуществления публичных закупок в странах Европейского Союза и гармонизации законодательства Украины с европейскими стандартами. Определены основные этапы адаптации законодательства Украины к правилам Европейского Союза. Доказано, что гарантией эффективного осуществления публичных закупок является соблюдение принципов. Проанализировано осуществление публичных закупок в Украине в зависимости от количества процедур закупок и установлена положительная динамика их роста. Исследовано состояние функционирования сферы публичных закупок через показатели типов и видов процедур закупок. Указано, что для обеспечения эффективности закупок, улучшения бизнес-климата на предприятиях и борьбы с коррупцией введена электронная система ProZorro. Выявлено, что процесс публичных закупок ежегодно совершенствуется, становится более прозрачным и доступным для пользователя.

Ключевые слова: публичные закупки, принципы закупок, электронные закупки, торги, система ProZorro.

УДК 658:71

<https://doi.org/10.32843/bses.61-5>

Сиротюк Г.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки
Львівський національний
аграрний університет

Syrotyuk Hanna

Lviv National Agrarian University

The article reveals the substance of public procurement, which is considered as a complex of relations between participants and clients concerning transparent purchases of commodities and performance of services referring to the state orders and following the principles of maximum economy and efficiency under equal conditions and fair competition. A particular attention is paid to the legislative base of public procurement in the countries of the European Union, which is approved in the Directives, and harmonization of the legislation of Ukraine with the European standards, as well as creation of the mechanism of monitoring to prevent corruption. The research identifies the main stages of adaptation of Ukraine's legislation to the rules of the European Union. Peculiarities of the system of public procurement in Ukraine are studied. It is determined that effective operation of that system is a necessary condition for establishment of a stable economy. It is confirmed that effective performance of public procurement is secured by the following principles, particularly fair competition between participants; maximum economy, efficiency and proportionality; open and transparent procedure at all stages; non-discrimination of participants and equal attitude to everybody; objective and impartial determination of a winner in the procedure of procurement/simplified purchase; prevention of corrupt and abusive practice. Public procurement in Ukraine is analyzed depending on the number of purchasing procedures and the positive dynamics of their growth is identified. The research studies conditions of performance of the sphere of public procurement through the indices of the types and kinds of the procurement procedure. It is determined that the electronic system ProZorro has been initiated to support the efficiency of procurement, to improve business climate at enterprises and to fight corruption. It operates on the base of a hybrid cloud and consists of the central database of a responsible body and authorized electronic platforms, which provide services for clients and suppliers. It is noted that the process of public procurement is improved every year, getting more transparent and available for users, that is confirmed by the country's leading position in the International Transparent Public Procurement Rating.

Key words: public procurements, procurement principles, e-procurement, bidding, ProZorro system.

Постановка проблеми. В умовах нестабільної економіки важливим інструментом регулювання соціально-економічних процесів є система публічних закупівель. Вона постійно вдосконалюється і стає визначним чинником, який спроможний дати поштовх до сталого розвитку національної економіки, а також сприяє укріпленню міжнародної економічної співпраці.

Публічні закупівлі є однією з форм державного регулювання, яка сприяє економії бюджетних коштів та задоволенню потреб держави і суб'єктів господарювання. Прозорі й ефективні публічні закупівлі сприяють економічному зростанню і створюють нові можливості для бізнесу.

Важливим складником функціонування системи публічних закупівель є законодавство, яке

визначає поняття, принципи і процедури проведення закупівель. Проте часті зміни законодавства щодо організації та здійснення публічних закупівель указують на потребу постійного вдосконалення механізму управління ними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

З огляду на високий рівень актуальності досліджуваної теми, питання сутності публічних закупівель та корупційних ризиків під час їх здійснення знайшли висвітлення у працях О. Альцивановича, Я. Цимбаленка [1], Н. Здирка [2], К. Юсової, О. Акімова [3] та ін. Проблемні аспекти ефективності використання електронних закупівель та запровадження європейського досвіду розглянуто в роботах Я. Петруненка [4], Н. Ткаченко [5], Ф. Ткачика, К. Крисоватої [6], О. Шатковського, Г. Файвеша [7]

та ін. Водночас, аналізуючи значні напрацювання науковців та беручи до уваги постійні зміни законодавства, питання ефективності системи публічних закупівель в Україні потребують подальшого дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є висвітлення сутності та особливостей розвитку публічних закупівель з огляду на еволюцію їх нормативно-правового забезпечення, аналіз динаміки основних показників публічних закупівель, а також виявлення проблемних аспектів та пропозицій щодо вдосконалення механізму публічних закупівель.

Виклад основного матеріалу дослідження. Публічні закупівлі є одним із найбільш ефективних інструментів стабільного економічного зростання. Саме через систему публічних закупівель держава матеріально забезпечує функціонування державних структур (освіта, охорона здоров'я, наука, культура, спорт тощо), які утримуються за рахунок державного та місцевого бюджетів, реалізовує заходи, спрямовані на вирішення загальнодержавних проблем та на соціально-економічний розвиток держави. Публічні закупівлі покликані забезпечити ефективне використання бюджетних коштів та максимально якісне виконання замовниками своїх завдань.

Під публічними закупівлями О. Альциванович та Я. Цимбаленко розуміють «сукупність поетапних дій, які становлять цілісну, врегульовану законодавством процедуру, що здійснюється на конкурентній основі, спрямовану на закупівлю за державні кошти та кошти місцевих бюджетів необхідних товарів, робіт і послуг, що пропонуються учасниками процедур, відповідно до потреб замовника...» [1, с. 96].

К. Юсова та О. Акімова зазначають, що під публічними закупівлями можна розуміти врегульовану законодавством процедуру придбання на конкурентній основі замовником товарів, робіт і послуг за публічні кошти, що передбачає досягнення ефективності їх використання та забезпечення їх економії через відкриту конкуренцію між постачальниками товарів/виконавцями робіт і послуг [3, с. 38].

Погоджуємося з думкою Н.Г. Здирко, яка трактує публічні закупівлі як сукупність відносин між учасниками та замовниками з приводу прозорого придбання останніми товарів, робіт послуг відповідно до державних замовлень (річного плану) із дотриманням принципів максимальної економії та ефективності за умови рівності та добросовісної конкуренції [2].

У міжнародній практиці для дослідження механізму закупівель використовується термін *procurement*, який визначається як сукупність практичних методів і прийомів, що дають змогу максимально забезпечити інтереси замовника під

час проведення закупівельної кампанії за допомогою конкурсних торгів [8, с. 8].

Ефективне функціонування системи публічних закупівель в Україні є необхідною умовою для формування стійкої економіки ще й тому, що їх обсяг становить значну частку ВВП країни – понад 15%.

Країни світу поступово переходять на електронні системи закупівель у державному секторі. Це здійснюється з метою забезпечення прозорості та конкурентоспроможності закупівель. Зокрема, законодавча база для здійснення електронних закупівель у країнах ЄС визначається: Директивою 2014/23/ЄС від 26.02.2014 [9]; Директивою 2014/24/ЄС від 26.02.2014 [10]; Директивою 2014/25/ЄС від 26.02.2014 [11]; Директивою 2014/55/ЄС від 16.04.2014 [12]. У директивах електронні публічні закупівлі розглядаються як складники електронного урядування, що ґрунтуються на принципах вільного переміщення товарів, свободи розміщення і свободи надання послуги, рівноправного ставлення, рівня взаємного визнання, пропорційності та прозорості.

Аналізуючи вищезгадані директиви ЄС, можна побачити відмінності між ними. Так, Директива 2014/25/ЄС на відмінну від Директиви 2014/24/ЄС не передбачає відкритий конкурс та обмежені торги як основних процедур проведення закупівель, а також відмінністю є можливість замовника не прийняти заявку, якщо понад 50% від загальної вартості закупівлі були зроблені в третіх країнах, з якими у ЄС немає укладених угод.

Зауважимо, що «публічні закупівлі у країнах ЄС є суттєвим чинником створення прозорих відносин між приватним та державним секторами, зниження операційних витрат замовників і постачальників, спрощення управління закупівельним процесом через його автоматизацію» [3].

Після підписання Угоди СОТ про державні закупівлі 18 травня 2016 р. Україна стала більш відкритою для іноземних учасників і отримала можливість брати участь у державних закупівлях країн – членів Угоди. Першочерговими завданнями для України стали гармонізація нормативно-правової бази у сфері публічних закупівель до стандартів ЄС і створення механізму моніторингу, який міг би запобігати здійсненню корупційних намірів. Проте в умовах адаптації законодавства України до директив ЄС щодо публічних закупівель варто враховувати специфіку країни, що зумовлено особливостями політичної, соціально-економічної ситуації. Така адаптація вітчизняного законодавства до правил ЄС у сфері публічних закупівель відбувається поетапно (рис. 1).

Для забезпечення ефективності закупівель, поліпшення бізнес-клімату на підприємствах країни і боротьби з корупцією у 2014 р. було запроваджено електронну систему ProZorro, яка функ-

ціонує на основі гібридної хмари і складається із центральної бази даних уповноваженого органу та авторизованих електронних майданчиків.

Дана електронна система забезпечує проведення процедур створення, розміщення, обміну інформацією та функціонування між усіма ланками системи. Електронна система ProZorro не спроможна повністю подолати корупцію, знівелювати тендерні змови, протистояти необ'єктивному завищенню цінової пропозиції, проте переведення закупівель в електронний формат дає змогу виявляти ці процеси та протидіяти їм, оскільки вся інформація про закупівлі є загальнодоступною.

Застосування електронної системи регулюються Законом України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015. Пізніше законодавство зазнавало

змін, у зв'язку з чим набуває чинності нова редакція Закону України «Про публічні закупівлі», який відповідає сучасному стану суспільства. Основними змінами стали: зміни в рамках гармонізації національного законодавства зі стандартами ЄС; умови проведення окремих процедур закупівель (знижено поріг безтендерних закупівель з 200 тис грн до 50 тис грн); зміни в рамках удосконалення закупівельної практики (відповідальність за організацію та проведення процедури закупівлі покладена на уповноважену особу, яка планує закупівлі, формує річний план закупівель в електронній системі закупівель, здійснює вибір процедури та проводить закупівлі, зберігає документацію); упровадження нових електронних інструментів; технічні правки для приведення у відповідність [14].

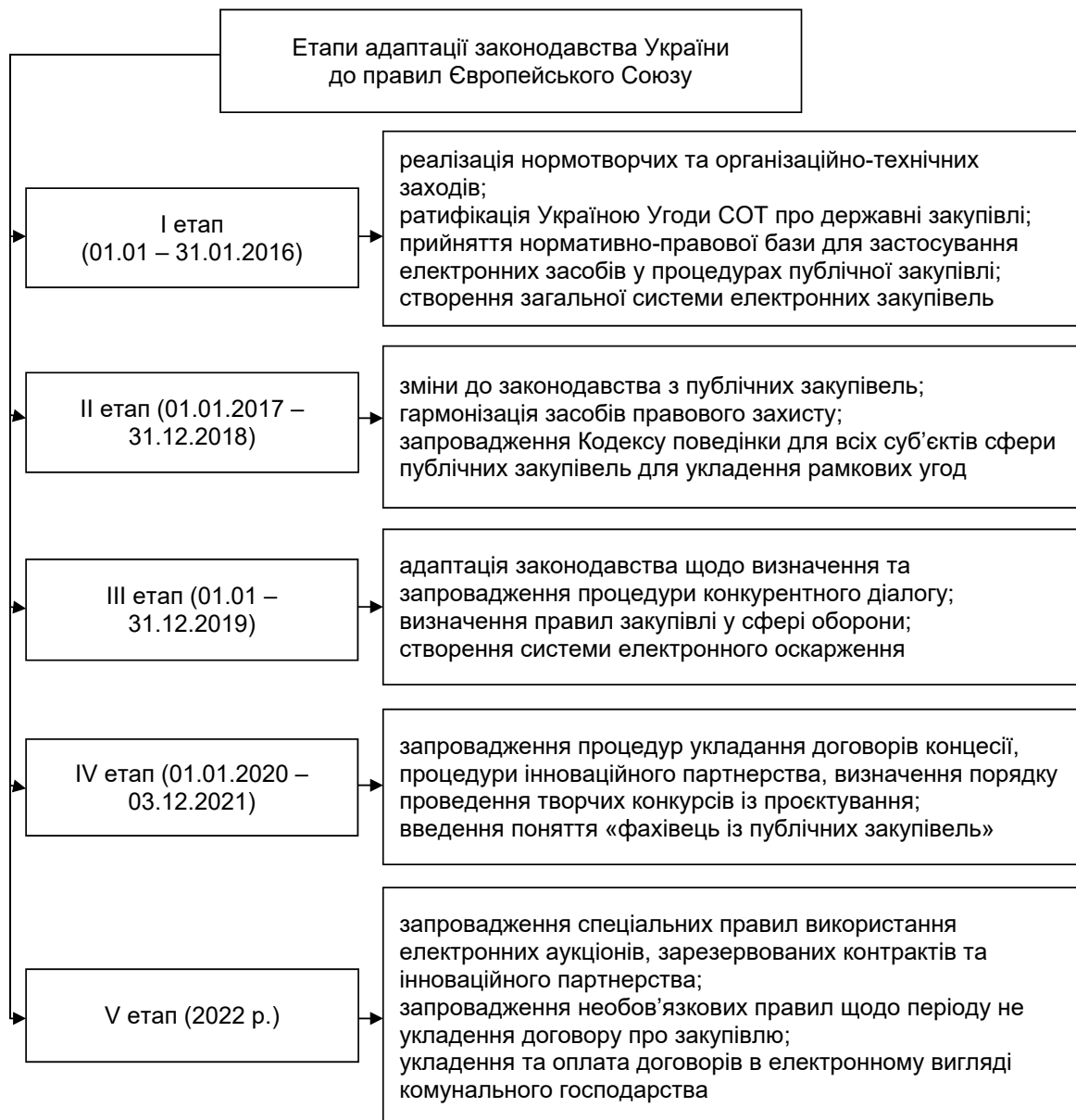

Рис. 1. Етапи адаптації законодавства України до правил ЄС

Джерело: побудовано автором на основі [13]

Основні напрями реформування системи публічних закупівель викладено у Розпорядженні Кабміну України «Про Стратегію реформування системи публічних закупівель («дорожню карту») до 2022 року», а саме: гармонізація законодавства України у сфері публічних закупівель із правилами ЄС шляхом імплементації положень директив ЄС вітчизняним законодавством; розвиток інституційної структури; створення і розвиток системи електронних закупівель; навчання і професіоналізація у сфері публічних закупівель; міжнародне співробітництво у сфері публічних закупівель та підвищення іміджу України на міжнародній арені як держави із сучасною системою публічних закупівель [13].

Згідно зі Стратегією, однією з головних функцій держави є закупівля товарів, робіт та послуг для задоволення важливих суспільних потреб, яка здійснюється на базі економного використання державних коштів та розвитку конкурентної економіки. Досягти цього можна за умови встановлення єдиних для всіх державних замовників прозорих процедур та розроблення відповідного механізму реалізації публічних закупівель із законодавчим, інституційним та інформаційним забезпеченням.

Гарантією ефективного здійснення публічних закупівель є дотримання принципів, за допомогою яких здійснюється державне регулювання закупівельного процесу. Принципами здійснення електронних закупівель в Україні є: добросовісна конкуренція серед учасників; максимальна економія, ефективність та пропорційність; відкритість та прозорість на всіх стадіях закупівель; недискримінація учасників та рівне ставлення до них; об'єктивне та неупереджене визначення переможця процедури закупівлі/спрощеної закупівлі; запобігання корупційним діям і зловживанням [14].

Між перерахованими принципами здійснення публічних закупівель існує тісний взаємозв'язок, і вони утворюють систему, яка відповідає стану розвитку сфери публічних закупівель. Дотримання принципів сприятиме підвищенню довіри між усіма учасниками закупівельного процесу, мінімізації та уникненню конфліктних ситуацій і ризиків та економії бюджетних коштів.

Формування принципів публічних закупівель є неоднаковою у різних країнах, проте їхні цілі співпадають і полягають у забезпеченні прозорого і якісного закупівельного процесу, без корупції та зловживань, а також із мінімальним ризиком. Оскільки законодавство України у сфері публічних закупівель має бути адаптоване до законодавства ЄС, то така адаптація має стосуватися і принципів закупівель, оскільки в українському законодавстві наведені принципи призводять до неоднозначності розуміння.

Суспільство та влада повинні контролювати, які саме товари, роботи та послуги закупляються державними інституціями, органами місцевого

самоврядування за рахунок відповідних бюджетів, чому саме такі товари та послуги вважаються необхідними для суспільних потреб, якою є загальна вартість таких товарів та послуг, як проводяться процедури закупівлі. Для досягнення зазначених результатів необхідно забезпечити прозорий, чітко структурований, комплексний економічний аналіз та моніторинг функціонування системи публічних закупівель.

За даними звіту Мінекономіки [15], від початку роботи електронної системи закупівель (2016 р.) до 01.01.2020 кількість проведених закупівель становить 4,1 млн, а кількість успішно завершених – більше ніж 3,5 млн грн з очікуваною вартістю 1,973 трлн грн; загальна кількість організаторів на кінець 2019 р. становить 38 870, а учасників – 266 120; середня кількість пропозицій на торги за 2016–2019 рр. – 2,35 (для проведення процедури закупівлі має бути подано не менше двох пропозицій); різниця суми між очікуваною вартістю закупівель та сумою переможної пропозиції з моменту створення електронної системи закупівель становить понад 99 млрд грн.

Аналізуючи кількість здійснення процедур публічних закупівель, зауважуємо позитивну динаміку їх зростання. Так, у 2019 р. порівняно з 2015 р. закупівлі зросли у 37,2 рази [16]. У 2019 р. організаторами закупівель було оголошено 1,378 млн закупівель, з яких успішно завершено 1,238 млн, що на 14,3% більше, ніж у 2018 р.

Найкраще аналізується стан функціонування сфери публічних закупівель через показники типів та видів процедур закупівель (рис. 2).

Як бачимо, під час використання конкурентних закупівель більша частка припадає на допорогові закупівлі (10,8%), а на надпорогові – 7,4%. У 2019 р. у структурі закупівель найбільша частка припадала на товари. Якщо аналізувати кількість завершених закупівель, то в частині товарів вона становила 849 222 (61,6%), послуг – 359 028 (26%) і робіт – 170 319 (12,4%) закупівель. У розрізі всіх методів закупівель частка кількості лотів закупівель товарів була найбільшою (рис. 3).

Участь у публічних закупівлях України в 2019 р. взяли 48 іноземних країн, причому договори з найбільшою сумою укладено з такими країнами, як: Білорусь – 1,586 млрд грн, Чехія – 1,158 млрд грн, Канада – 1,113 млрд грн, Польща – 1,020 млрд грн та США – 0,966 млрд грн.

Варто зауважити, що згідно з міжнародним рейтингом прозорості публічних закупівель, який охоплює 39 країн з усього світу, Україна посіла у 2019 р. перше місце, набравши 97,05 бали зі 100 можливих, тоді як у попередньому році була на другій позиції з балами 86,28. Даний рейтинг проводить Інститут розвитку та свободи інформації (IDFI, Грузія), і в ньому оцінюється прозорість процесів на кожному етапі проведення тендеру.

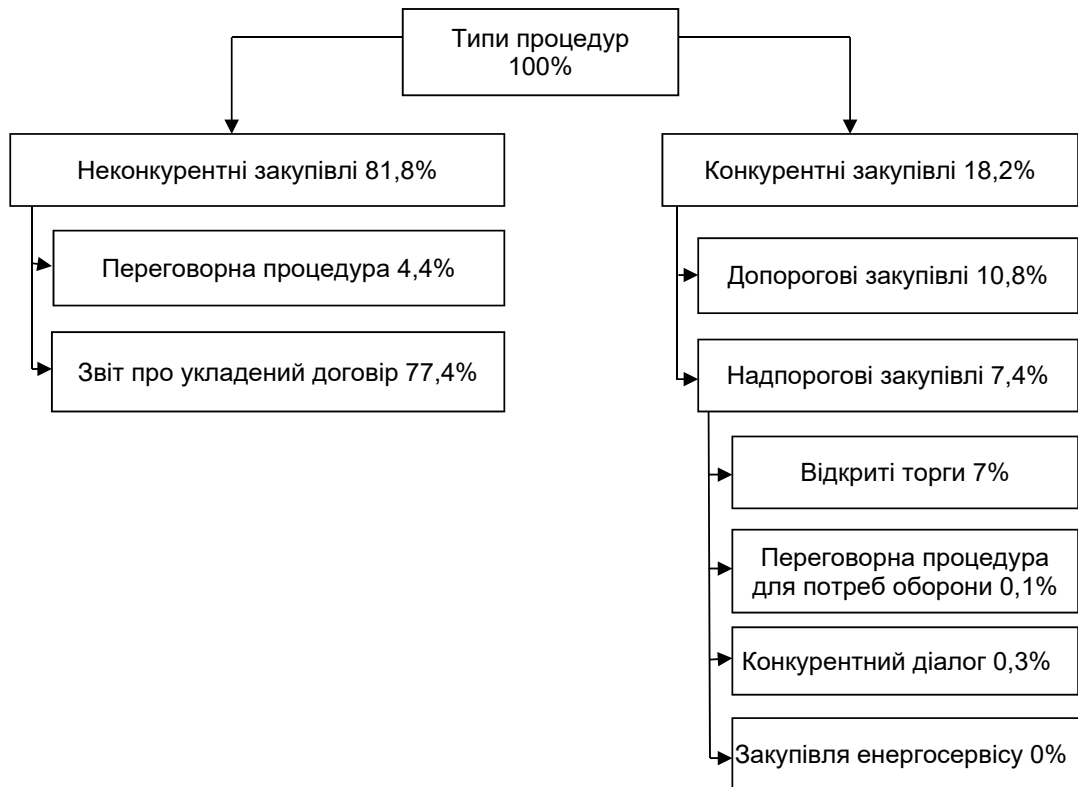

Рис. 2. Структура типів та видів процедур закупівель за 2019 р.

Джерело: побудовано автором на основі [15]

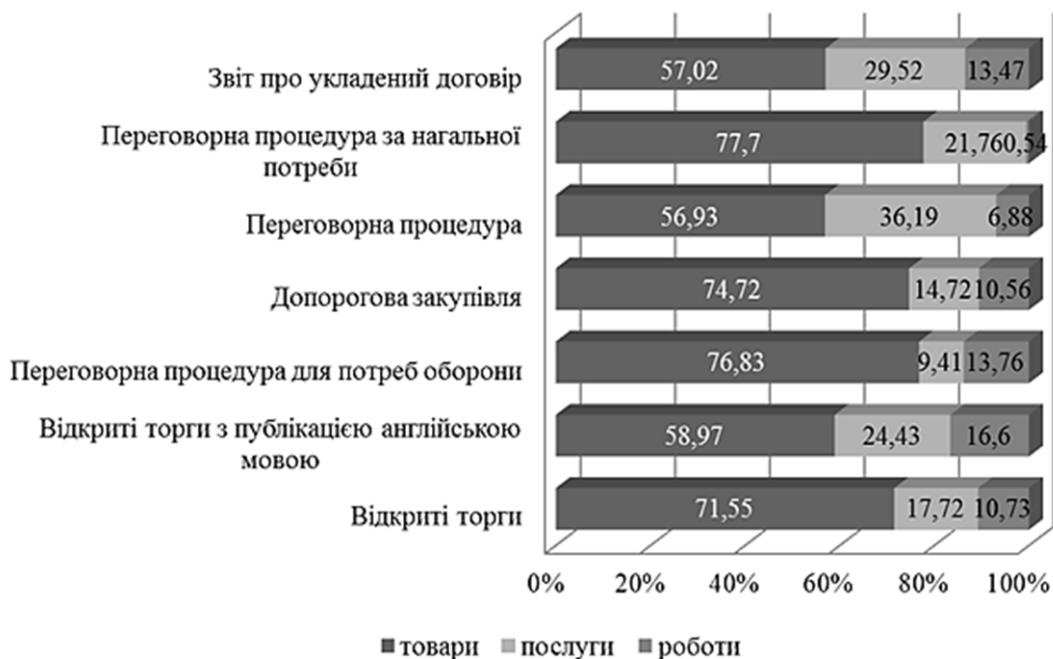

Рис. 3. Частка кількості лотів публічних закупівель товарів, послуг і робіт за методами закупівель, 2019 р.

Джерело: побудовано автором на основі [15]

Подальше вдосконалення ефективності публічних закупівель в Україні дасть змогу: підвищити рівень прозорості, законності та відкритості процесу укладення контрактів із публічних заку-

півель; мінімізувати корупційні дії під час закупівель; забезпечити найкраще співвідношення ціни та якості під час вибору переможця тендеру на публічних закупівлях; підвищити конкурентоспро-

можність та експортний потенціал підприємств на світових ринках; зміцнити позиції України на міжнародному рівні.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, публічні закупівлі є дієвим механізмом, що може забезпечити суттєві економічні зрушення в країні. Нагальним питанням залишається гармонізація національного законодавства щодо публічних закупівель із правилами Європейського Союзу, де основними регламентуючими документами виступають Угода про асоціацію та Стратегія реформування системи публічних закупівель.

Перехід на електронні закупівлі є значним досягненням країни на шляху до євроінтеграції, оскільки електронна система ProZorro широковідома у світі як одна з найефективніших, на що вказує зацікавленість нею країн ЄС та інших країн світу.

Публічні закупівлі виступають дієвим інструментом регулювання попиту та пропозиції, оскільки являють собою придбання товарів за державні кошти. Держава, своєю чергою, є учасником ринку публічних закупівель із позиції виконання нею функцій регулювання, контролю і споживача товарів через механізм публічних закупівель.

Перспективою подальшого дослідження є розроблення методики оцінювання ефективності електронних закупівель.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Альциванович О.В., Цимбаленко Я.Ю. Теоретико-категоріальний аналіз поняття публічних закупівель та корупційних ризиків при їх здійсненні в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2018. Т. 6. № 9. С. 92–103.
2. Здирко Н.Г. Теоретичні підходи до визначення поняття «публічні закупівлі». *Ефективна економіка*. 2019. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7558> (дата звернення: 24.01.2021).
3. Юсова К.М., Акімова О.В. Корупційні прояви у системі публічних закупівель та їх класифікація. *Підприємництво та інновації*. 2020. № 11–1. С. 37–42.
4. Петруненко Я.В. Зарубіжний досвід регулювання публічних закупівель як господарсько-правового засобу забезпечення ефективного використання державних коштів. *Правова держава*. 2019. № 34. С. 23–28.
5. Ткаченко Н.Б. Електронні публічні закупівлі: досвід країн ЄС та впровадження його в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 471–477.
6. Ткачик Ф.П., Крисовата К.В. Ефективність функціонування публічних закупівель в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/1&z=8044> (дата звернення: 01.02.2021).
7. Шатковський О., Файвеш Г. Електронні державні закупівлі: пошук українського шляху. URL: <https://radnuk.com.ua/zhurnaly/elektronni-derzhavni-zakupivli-poshuk-ukrainskoho-shliakhu> (дата звернення: 01.02.2021).

8. Хирич О. Обґрунтованість кваліфікаційних вимог. *Державні закупівлі України*. 2006. № 8. С. 21.

9. Directive 2014/23/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the award of concession contracts. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/23/oj> (дата звернення: 25.01.2021).

10. Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on public procurement and repealing Directive 2004/18/EC. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj> (дата звернення: 25.01.2021).

11. Directive 2014/25/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on procurement by entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors and repealing Directive 2004/17/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/25/oj> (дата звернення: 25.01.2021).

12. Directive 2014/55/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on electronic invoicing in public procurement. URL: <https://www.legislation.gov.uk/eudr/2014/55/contents> (дата звернення: 25.01.2021).

13. Про Стратегію реформування системи публічних закупівель («дорожню карту») : Розпорядження КМУ від 24 лютого 2016 р. № 175-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2016> (дата звернення: 31.01.2021).

14. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII (у редакції від 23.01.2021). *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення: 31.01.2021).

15. Звіт сфери публічних закупівель за 2019 рік. *Міністерство економічного розвитку і торгівлі України*. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5cc39077-e96a-40fd-815b-b03f9e0187fa&title=ZvitSferiPublichnikhZakupivelZa2019-Rik> (дата звернення: 20.01.2021).

16. ProZorro Продажі. Аналітичний сайт. URL: <https://bi.prozorro.sale/#/> (дата звернення: 20.01.2021).

REFERENCES:

1. Aljcyvanovych O.V., Cymbalenko Ja.Ju. (2018) Teoretyko-kateghorialnyj analiz ponjattja publichnykh zakupivelj ta korupcijnykh ryzykiv pry jikh zdijsnenni v Ukrajinі [Theoretical and categorical analysis of the concept of public procurement and corruption risks in their implementation in Ukraine]. *Aspekty publichnogho upravlinnja*, vol. 9, pp. 92–103.
2. Zdyrko N.Gh. (2019) Teoretychni pidkhody do vyznachennja ponjattja «publichni zakupivli» [Theoretical approaches to definition of the public procurement concept]. *Efektivna ekonomika*, vol. 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7558> (accessed 24 January 2021).
3. Jusova K.M., Akimova O.V. (2020) Korupcijni projavu u systemi publichnykh zakupivelj ta jikh klasyfikacija [Corruption manifestations in the public procurement system and their classification]. *Pidpryjemnyctvo ta innovaciji*, no. 11–1, pp. 37–42.
4. Petrunenko Ya.V. (2019) Zarubizhnyj dosvid rehuljuvannja publichnykh zakupivelj jak ghospodarsjko-pravovogho zasobu zabezpechennja efektyvnogho

vykorystannja derzhavnykh koshtiv [Foreign experience in regulating public procurement as an economic and legal means of ensuring the efficient use of public funds]. *Pravova derzhava*, vol. 34, pp. 23–28.

5. Tkachenko N.B. (2016) Elektronni publichni zakupivli: dosvid krajin JeS ta vprovadzhennja jogho v Ukraini [Electronic public procurement: the experience of EU countries and its implementation in Ukraine]. *Aktualjni problemy ekonomiky*, vol. 10, pp. 471–477.

6. Tkachyk F.P., Krysovata K.V. (2020) Efektyvnistj funkcionuvannja publichnykh zakupivelj v Ukraini. [Efficiency of public procurement in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, vol. 7. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8044> (accessed 01 February 2021).

7. Shatkovskij O., Fayvesh Gh. Elektronni derzhavni zakupivli: poshuk ukraïnskogho shljakhu. Available at: <https://radnuk.com.ua/zhurnaly/elektronni-derzhavni-zakupivli-poshuk-ukraïnskoho-shliakhu> (accessed 01 February 2021).

8. Khyrych O. (2006) Obgruntovanistj kvalifikacijnykh vymogh [Validity of qualification requirements]. *Derzhavni zakupivli Ukrainy*, no. 8, p. 21.

9. Directive 2014/23/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the award of concession contracts. Available at: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/23/oj> (accessed 25 January 2021).

10. Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on public procurement and repealing Directive 2004/18/EC. Available at: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj> (accessed 25 January 2021).

11. Directive 2014/25/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on procurement by entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors and repealing Directive 2004/17/EC. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/25/oj> (accessed 25 January 2021).

12. Directive 2014/55/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on electronic invoicing in public procurement. Available at: <https://www.legislation.gov.uk/eudr/2014/55/contents> (accessed 25 January 2021).

13. Pro Strateghiju reformuvannja systemy publichnykh zakupivelj («dorozhnju kartu») [On the Strategy for Reforming the Public Procurement System («Road Map»)]: rozporjadzhennja Kabinetu ministriv Ukrainy vid 24 ljutogho 2016 r. no. 175-r. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2016> (accessed 31 January 2021).

14. Pro publichni zakupivli [On Public Procurement]: Zakon Ukrainy vid 25.12.2015 r. no. 922-VIII (v redakciji vid 23.01.2021r.). *Verkhovna Rada Ukrainy*. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (accessed 31 January 2021).

15. Zvit sfery publichnykh zakupivelj za 2019 rik [Report on the field of public procurement for 2019]. *Ministerstvo ekonomichnogho rozvytku i torghivli Ukrainy*. Available at: <https://www.me.gov.ua/Documents/e96a-40fd-815b-b03f9e0187fa&title=ZvitSferiPublichnikhZakupivelZa2019-Rik> (accessed 20 January 2021).

16. ProZorro Prodazhi [ProZorro sales]. Analitychnyj sajt. Available at: <https://bi.prozorro.sale/#/> (accessed 20 January 2021).